

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

**Fargna, Francesco de
Montisfalisci, M.DCC.XVII.**

Casus VIII. Argumentum. An minor possit dotare Ecclesiam sinè decreto
Judicis; Et an in relictis ad pias Causas sint servandæ solemnitates juris
Civilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72191](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72191)

obligatio provenerit ex mera liberalitate, non debet multum severe agi contra ipsum Fundatorem, aut ejus hæredem. *Abb. in cap. Cum sicut de Consecrat. Eccl. vel Altar. num. 4. ibique Gonzal. num. 6.*

- xo In casu verò, quo Fundator non sit solvendo, tunc teneatur Episcopus illam dotare de Bonis suæ Ecclesiæ, si hoc sine læsione fieri possit, sin autem de suo proprio Patrimonio: ita vult *Gloss. in Cap. Nemo de Consecrat. distinct. 1. & tenet Bald. Novell. in tract. de Dot. part. 1. coll. 1. in vers. Immo si ipse fundans ubi dicit, quod si Fundans erit impotens, consecrator tenebitur: ergo illo potente*
- xi consecrator non tenebitur. Ratio est, quia Fundans Ecclesiam censetur tacite se obligasse ad illam dotandam. Quemadmodum Pater Carnalis obligatur ad dotem competentem filix dandam *Abb. in cap. Cum sicut de Consecrat. Eccl. num. 2. & 3. ibique Gonzal. num. 1. & 6. Rocch. de Curt. de Jurepatr. in verb. Construxit quest. 4. Lambertin. cod. tract. lib. 1. par. 1. quest. 5. art. 18.*

Non obstat *Gloss. in Can. Cum sicut de Consecrat. Eccl. vel Altar.* quia iste Textus potius favet nostræ conclusioni, quam ei contrarietur, cum disponat, quod ipsa Regina Ungariæ Fundatrix dotet Ecclesiam, quam Episcopus consecravit indotatam. Argumentum à pari nihil stringit, cum *Text. in cap. Cum secundum de Præben.* solum dicat, quod Episcopus teneatur de suo providere Clerico ordinato absque titulo, nullo præsentante, in casu autem, quo quis Clericum præsentet, non Episcopus, sed ipse præsentator tenebitur; ita erit in Casu nostro, si Episcopus consecret Ecclesiam indotatam, quam ipse fundavit, ipse Episcopus tenebitur illam dotare, sed si alius fundavit, Fundator, & non Episcopus, nisi in defectum illius, tenebitur dotare. *Butr. in cap. Cum sicut de Commercio. Eccl. num. 5.*

ARGUMENTUM.

An minor possit dotare Ecclesiam sine Decreto Judicis. Et an in relictis ad pias Causas sint servandæ solemnitates Juris Civilis.

SUMMARIUM.

- 1 Minor non potest alienare propria Bona, sine Decreto Judicis; sed limitata ut num. 2.
- 2 Minor potest dotare Ecclesiam sine Decreto Judicis.
- 3 In relictis ad Pias Causas non est servanda solemnitas Juris Civilis.
- 4 Testamentum Caci, ubi relicta fuit dos Ecclesiæ, non servata forma Leg. Hac consultissima Cod. qui testament. facer. poss. an sit Validum?
- 5 Dos relicta Ecclesiæ in testamento condito absque testibus, aliisque solemnitatibus Juris Civilis debetur Ecclesiæ.
- 6 Testamentum ad pias Causas, ut sit validum, satis est, quod sit scriptum, vel subscriptum à Testatore, sed intellige, ut num. 7.
- 8 Testamentum favore piæ Cause, etiam si in eo non relinquatur legitima ascendentibus, vel descendentibus, adhuc est validum.
- 9 Testamentum sine solemnitatibus favore piæ Cause est validum.
- 10 Testamentum si reperitur cancellatum penes Testatorem, cancellatio præsumitur facta de illius ordine, & voluntate; sed limitata, ut numer. 12. & 13.
- 11 Primum Testamentum favore piæ Cause non censetur revocatum per posterius sine speciali derogatione.
- 14 Testamentum licet in voluntate imperfectum, an sustineatur favore piæ Cause.
- 15 An per epistolam probari possit voluntas Testatoris favore piæ Cause.
- 16 Testamentum per solam schedulam notificatum est validum, amplia ut numer. 17.
- 18 Testamentum peractum sine solemnitatibus, in quo relinquuntur aliqua Bona

- Bona Confraternitati Laicorum pro augmento dotis an sit validum?
- 19 Sola schedula scripta, vel subscripta per Testatorem, sine testibus sufficit ad validitatem Testamenti favore pia Causa.
- 20 Schemula, quod contineat solam preparationem, non autem perfectam voluntatem, ex quibus deducatur, & num. 22.
- 21 Verbum volo, decerno junctum verbo infinitivi temporis dispositionem non inducit, sed preparationem.
- 23 Schemula testamentaria carens die, mense, anno, loco, institutione heredis, an contineat perfectam voluntatem, vel potius preparationem, & num. 24. & 25. & 39. Et quid si Testator jubeat vocari Notarium, qui antequam superveniret, ipse decessit num. 26.
- 24 Voluntas Testatoris favore pia Cause sufficienter dicitur constare per Testatoris subscriptionem.
- 25 Confessario Testatoris multum defertur in materia Testamentorum.
- 27 Relictis Bonis ab aliquibus in Testamento determinatè, ut ex eis erigeretur, seu dotaretur Seminarium; An unus ex eis supervivens possit Bona, tam aliorum, qui decesserunt, quam sua in aliud opus pium erogare, & 28. & 33.
- 29 Testamentum quoad profanas Causas semper est revocabile, & quid quoad Causas pias, an Testator possit illud revocare num. 30. & 34. & 36. & 37.
- 31 Conventio reciprocis non licet uni ex paciscentibus contradicere.
- 32 Donatio Causa Mortis, an revocari possit, quando vicissim à duobus facta est.
- 35 Voluntas hominis debet esse libera usque ad mortem, tam circa factioem, quam circa revocationem Testamenti.
- 38 Immissio super Bonis hereditariis denegari non potest heredi.
- 40 Voluntas perfecta Testatoris, an probetur ex depositione Notarii, & duorum testium? etiamsi non sint conformes in formalitate verborum, quæ Testator protulit, & num. 41.
- 42 Stipulatio quando censetur à Testatore

tore volita ad majorem probationem, non autem pro substantia actus?

- 43 Testator si post exaratam schedulam dicat Notario. Che hà d'aggiungere, e levare molte cose. An dispositio contenta in ipsa schedula dicatur perfecta?
- 44 Presentia partis supplet citationis defectum.

C A S U S VIII.

Titius minor sine decreto Judicis, & licentia Tutoris dedit pro dote Ecclesie, quædam corpora suorum Bonorum, quæritur, an Titius minor poterit dotare Ecclesiam sine decreto Judicis.

In hac quæstione videtur respondendum negativè, quia est *Text. in l. Lex quæ Tutores de admin. Tutor.* apertè prohibens minori alienare propria Bona sine decreto Judicis.

Sed tamen cum dotare Ecclesiam tendat in favorem illius, Doctores ferè communiter docent posse minorem dotare Ecclesiam sine decreto Judicis. *Textus enim in cap. Si annum de Judiciis in 6.* declarat, quod in Beneficialibus, & Causis spiritualibus, vel spiritualitati annexis; minor se habet sicuti major, sed major potest disponere de rebus suis sine decreto Judicis; ergo etiam minor in spiritualibus, sed dotare Ecclesiam, quia parit aliquid spirituale, scilicet bene esse Ecclesie, & Iuspatronatus, quod est spiritualitati annexum, est spirituale; nam quod spirituale parit, spirituale est *Cap. Quando de Judic.* Ergo minor in dotatione Ecclesie non requirit decretum Judicis. Et sicuti minor potest dare elemosinam sine decreto Judicis, ita & poterit dotare Ecclesiam, *Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 5. artic. 3. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 17. §. 1. num. 31.*

Textus autem in supradicta lege, Lex quæ Tutores prohibet solum minori alienare Bona sine decreto Judicis in temporalibus, non autem in spiritualibus. Ratio autem est, quia non potest lex humana prohibere, & impedire liberam executionem eorum, quæ tendunt in Cultum Dei, & salutem Animæ. Ratio

3 etiam ulterior est, quia in relictis ad Pias Causas non est servanda solemnitas Iuris Civilis, nec Causa Pia est tractanda secundum leges, sed secundum Decretorum Statuta juxta dispositionem *Text. in Capitulo Relatum il primo de Testament.* ibique *Abb. num. 3. Corn. conf. 307. num. 6. tom. 3. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 28. S. 2. num. 35. Card. de Luc. de Testament. disc. 13. num. 3. & disc. 16. num. 3.*

Et hic congruum duxi varias annectere facti species, in quibus Pii Testatoribus relinquentibus dotem Ecclesie, aut Legata Pia non requiruntur solemnitates Iuris Civilis.

4 Primò. Quidam Cæcus condidit Testamentum favore Ecclesie A, ubi ei relinquebat Bona pro dote, non servatâ formâ *Leg. Hac consultissima Cod. qui Testament. facer. poss.* Quæritur, an hujusmodi Testamentum sit validum, itaut dicta Ecclesia A. vigore illius possit obtinere pro dote præfata Bona? Cardinalis in *cap. Cum esses de Testam.* Negativam sequitur sententiam, eo sub fundamento, quia forma præscripta in dicta lege *Hac consultissima* est specialis, quæ non intelligitur sublata per dispositionem generalem, & quia cæcus testari non potest inter liberos non servatâ formâ dictæ legis. Ergo nec ad Pias Causas testari potest sine prædicta solemnitate, dum major est favor liberorum, quàm Piae Causæ; dicit enim Augustinus in *Can. 17. quest. ultima: Quicumque vult exheredato filio heredem facere Ecclesiam, querat alterum, qui suscipiat, non Augustinum.*

Affirmativam tamen sequitur sententiam *Alex. in dicto cap. Cum esses num. 14.* quam puto veriorè, generaliter dicens dictam legem non habere locum in Testamento Cæci ad Pias Causas, qualescumque personæ instituantur, cum in eis non attendatur prohibitio Iuris Civilis, sed servetur Ius Gentium; & licet solemnitas dictæ legis servanda sit in Testamento Cæci inter liberos, non tamen sequitur, ut sit servanda in Testamento ad Pias Causas, quia in hoc tractatur de favore Animæ, & Religione Divina, quæ charior est filiis juxta *Barthol. in leg. 1. num. 74. Cod. de Sacros. Eccl.*

Et favor Animæ præponendus est favori liberorum, & sic magis favetur Testamento condito ad Pias Causas, quàm Testamento condito inter liberos. Nec refragatur auctoritas Augustini supra citata, quia procedit quoad legitimam filiis debitam; nam si quis vellet privare filios legitimâ illos exhæredando, & instituire Ecclesiam, faceret contra officium Pietatis, & Ecclesia, quæ est Pietatis matertale, Testamentum non admitteret. *Fagnan. in cap. Cum esses de Testament. num. 152. & seqq. Mantie. de Conjectur. lib. 6. tit. 3. num. 21. Card. de Luca disc. 18. de Testament. num. 4. R. P. D. Petra in Comment. ad Constit. Apostolic. Constit. 10. Innocentii 111. sect. 3. num. 39.*

Secundò. Titius condidit Testamentum sine Testibus, solemnî stipulatione, aliisque solemnitatibus Iuris Civilis, & municipalis, immo absque institutione hæredis, sive illius acceptatione, in quo reliquit omnia sua Bona Ecclesie A, ut ex illis ibi erigerentur, seu dotarentur tot Beneficia. Quæritur, an Ecclesia A. vigore dicti Testamenti possit obtinere præfata Bona?

5 Respondetur affirmativè; Licet enim de Iure Civili ad validitatem Testamenti requirantur quinque, vel septem Testes, tamen de Iure Canonico ad validitatem Testamenti ad Pias Causas sufficiunt duo Testes sive sint rogati, sive non, sive masculi, sive foeminae juxta *Text. in dicto cap. Relatum de Testam. ibique Abb. num. 1. & 3. Anan. num. 1. Butr. num. 1. Fagnan. num. 7.* Immo Testamentum ad 6 Pias Causas, ut sit validum, satis est, quod sit scriptum, vel subscriptum à Testatore, absque Testibus, aliisque solemnitatibus Iuris Civilis, & municipalis, ut docet *Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 28. S. 2. num. 30. Card. de Luca disc. 16. de Testam. num. 4. Rota de decis. 108. num. 13. par. 7. recent. & decis. 166. num. 1. par. 8. & decis. 289. num. 1. par. 10. & decis. 449. num. 1. & 5. par. 19. tom. 2. recent. & decis. 64. num. 12. par. 2. diversor.* Dummodo tamen scriptura, aut subscriptio Testamenti recognoscatur esse manus Testatoris, & ut recognoscatur, sufficit Testes habere notam manum, etiamsi non inter- 7 venerint *Rot. dec. 553. n. 2. & seq. cor. Caval. Ratio*

Ratio autem est, quia duo Testes sicuti alia solemnitates Juris Civilis non requiruntur pro substantia Testamenti, sed ad probationem illius, itaut qualitercumque appareat ultima voluntas ad Pias Causas, & sit legitime probata, non est curandum, an intervenerint Testes, aut alia solemnitates nec ne. *Corn. conf. 307. num. 7. tom. 3. Fagnan. in dicto cap. Relat. de Testament. num. 8. & seqq. Rota decis. 734. num. 7. & 13. par. 1. recent.*

Unde cum in Casu presentis voluntas Titii favore Ecclesie A. sit legitime probata per ejus subscriptionem Testamenti a Testibus recognitam, sequitur, quod eadem Ecclesia vigore dicti Testamenti obtinere debeat prefata Bona, ut in Casu consimili scribens D. meus Patruus in una *Compiana Immissionis* Pro Ven. Cappella S. Mariæ de Gaggia obtinuit resoluti à Sacra Rota 24. Januarii 1707. coram R. P. D. Scotto; cujus decisio ponitur in fine hujus Casus. Sed si in Testamento favore Pie Cause non relinquatur legitima ascendentibus, vel descendantibus, quæritur, an propter hoc dictum Testamentum dicatur nullum; & responderet negativè, quia detracta dicta legitima subsistere debent cætera in illo disposita *Rota decis. 96. numer. 22. par. 8. recent.*

Tertiò. Titius fecit Testamentum manu sua scriptum, & subscriptum, sine tamen Notario, & Testibus, in quo reliquit sua Bona Ecclesie A, ut in illa dotarentur, & erigerentur tot Beneficia cum reservatione Jurispatronatus favore Consanguineorum; postea fecit aliud Testamentum solemnne favore Ecclesie B; Defuncto Titio fuit reperi- tum in quadam ejus Capsa hoc secundum Testamentum laceratum, cassum, & cancellatum, orta fuit controversia super successione dicti Titii, prætendentibus hæredibus ab intestato, neque primum, neque secundum Testamentum valere; non primum, quia conditum fuit sine solemnitatibus, tum etiam quia in omnem eventum esset revocatum per secundum; non etiam valere secundum, quia de eo non constat, nisi per scripturam laceratam, quæ nihil probat.

His non obstantibus dicendum est primum Testamentum fuisse validum, itaut vigore illius concedenda sit Ecclesie A,

immissio in prefata Bona non obstante defectu solemnitatum, cum fuerit conditum ad piam causam; licet enim plures tenuerint, quod talia Testamenta sine solemnitatibus non sint valida, ut dixit *Socin. Jun. conf. 169. num. 74. tom. 2.* nihilominus contraria sententia semper visa fuit æquior, verior, & communior. *Rota decis. 74. num. 12. par. 2. divers.* Æquior quia à favorabilis Pie Cause *Jason. conf. 61. num. 6. & 7. lib. 1.* Verior quia mos sic testandi valet inter liberos *Auth. quod sine Cod. de Testam. Alex. conf. 4. num. 10. lib. 7. Barbat. conf. 58. num. 16. lib. 4.* Ergo idem esse debet, quoad Piam Causam, cum ista duo æquiparentur *Corn. conf. 307. in fine volum. 3.* Item simile privilegium concessum est humanæ militiæ *L. Lucius Titius ff. de milit. Testament.* ergo idem concedi debet ad favorem militiæ cælestis, cum sit favorabilior, *Avin. conf. 72. num. 18. lib. 3. Corn. conf. 307. num. 7. volum. 3.* in institutione Pie Cause cessant fraudes, propter quas sunt ordinatæ hujusmodi solemnitates. Item neque potuerunt sæculares Imperatores, neque si potuissent præsumuntur voluisse sub generali dispositione Testamentorum includere Pias Causas, *Text. in cap. In generali de regul. Jur. in 6. & proinde sufficere debet quomodo secundum ordinarias Juris regulas probaretur voluntas Testatoris erga Piam Causam; & propterea cum de Jure communi scriptura confecta manu Testatoris probet ipsius voluntatem, quoad alia negotia, debet illam probare, quoad Piam Causam; cum solemnitates Juris requisitæ in ultimis voluntatibus non loquantur de Pia Causa, unde in hoc Pia Causa remanet sub communibus regulis; juxta communiorem sententiam, quam tenuerunt *Alex. conf. 105. num. 9. in fine lib. 7. Dec. conf. 426. num. 8. Cefal. conf. 99. num. 2. & 3. lib. 1. Menoch. conf. 224. n. 66. tom. 3.**

Non obstat, quod primum Testamentum sit revocatum per secundum; quia eò ipso, quod secundum Testamentum reperitur cassum, & cancellatum penes ipsum Testatorem, cancellatio præsumitur facta de illius ordine, & voluntate *Alex. consil. 104. num. 6. lib. 7. & conf. 44. num. 16. lib. 6.* Et sic reviviscit primum ex l. penult.

S. Planè de Honor. possess. Rota decis. 321. par. 4. tom. 1. recent. Tum quia primum
 11 Testamentum uti conditum ad Pias Cau-
 sas non censetur revocatum per posterius
 sine speciali derogatione. *Rot. decis. 458. num. 32. coram Bich.*

Et licet quando in Testamentis est insti-
 12 tuta Causa Pia, tunc Cancellatio non
 præsumatur facta de voluntate ipsius Te-
 statoris juxta *Mantic. de Conject. ultim. volunt. tit. 1. lib. 12. num. 32.* Hoc tamen
 limitatur, quando agitur in concursu al-
 13 terius Piæ Causæ, tunc enim intrat con-
 clusio, quod Privilegiatus non utitur Pri-
 vilegio contra æqualiter Privilegiatum;
 & quod præsumptio, quæ est pro una Pia
 Causa facit cessare præsumptionem, quæ
 est pro alia Causa Pia *Rot. decis. 22. nu. 4. & seq. par. 4. tom. 2. recent.*

Quartò. Quidam Testator dixit Amico,
 quod volebat relinquere aliqua Bona Ec-
 clesiæ A, ut ex eis dotarentur tot Bene-
 ficia, & die sequenti dicto Amico Interro-
 ganti, an in eadem voluntate persisteret,
 affirmativè respondit, cum autem esset vo-
 candus Notarius pro solemnizando actu,
 id sequi non potuit ob morbi impedimen-
 tum; quæritur, an vigore hujus Dicti Ec-
 clesiæ A. obtinere possit præfata Bona?

Et videtur respondendum affirmativè,
 quia Testamentum quamvis in voluntate
 14 imperfectum subsistet favore Causæ Piæ
 juxta *Barthol. in L. in Testam. ff. de Fidei- com. libert. quem sequuntur Abb. in cap. 1. nu. 2. de Success. ab intest. & alii, quos refert Card. de Luc. de Testam. disc. 13. num. 5.*

Contraria tamen opinio omnino verior
 est, quoniam per istum actum, & dictum
 prolatum Amico non probatur, nisi nuda
 velleitas relinquendi præfata Bona Ec-
 clesiæ A, & futuræ dispositionis præparatio.
 Unde Ecclesiæ, quæ justitiæ, & veritatis
 est cultrix absque Domini certa voluntate
 aliena Bona obtinere non debet. *Oldrad. conf. 119. Dec. conf. 159. & 488. Card. de Luca de Testam. disc. 13. num. 5. & 14.*

Nec obstat, quod hic agatur de Causa
 Pia, quia favor Piæ Causæ supplet qui-
 dem omnes defectus solemnitarum, quas
 in ultimis voluntatibus induxit Jus positi-
 vum, non autem defectum, vel imperfe-
 ctionem voluntatis *Cardin. de Luca de Testam. dicto disc. 13. num. 5. & disc. 14.*

num. 8. Rota decis. 576. num. 3. part. 4. & decis. 16. num. 6. & 7. par. 13. recent. & decis. 210. num. 6. coram Priol.

Quintò. Defuncto Testatore reperta fuit
 15 Epistola quædam ejus manu scripta, in qua
 idem Testator admonebat Rectorem Ec-
 clesiæ A. se reliquisse in ejus Testamento
 quædam Bona pro dote Altaris Majoris
 ejusdem Ecclesiæ cum reservatione Juris-
 patronatûs favore consanguineorum, quod
 Testamentum non reperitur. Quæritur, an
 vigore dict. Epistolæ Ecclesiæ A. succedere,
 & obtinere possit præfata Bona.

Respondetur affirmativè, quia sola enun-
 ciatio dictæ Epistolæ, qua in ipsa enuncia-
 tur, quod Testator reliquit prædicta Bona
 Ecclesiæ A. sufficiens est ad probandam
 voluntatem Testatoris favore Piæ Causæ,
 ut tradit *Castrens. conf. 137. num. 2. lib. 2. Rota in decis. 96. num. 1. & decis. 166. n. 43. part. 4. recent. dum favore Causæ Piæ ad- mittuntur etiam Jura, & scripturæ infor- mes.*

16 Sextò. Titius in quadam schedula ma-
 nu propria scripta sine Testibus, & so-
 lemnitatibus hæredem instituit Cajum, cui
 substituit Causa Pia, scilicet, quod de
 omnibus suis Bonis erigeretur Commenda
 cum reservatione Jurispatronatûs favore
 consanguineorum; imposito onere Com-
 mendatario celebrare faciendi quolibet
 die Missam pro ejus Anima: Quæritur, an
 hujusmodi Testamentum per solam sche-
 dulam notificatum sit validum.

Respondetur affirmativè, quia dispositio
 ad Pias Causas nullas exposcit Juris solem-
 nitates, sed contentatur quomodocum-
 que de voluntate disponentis appareat, ut
 ex supra firmatis.

Non obstat, quod Pia Causa non fuerit
 17 instituta; sed substituta, quia sufficit, quod
 evenerit Casus substitutionis, atque aperta
 fuerit successio ad ejus favorem, nec est
 inconveniens, ut Testamentum in institu-
 tione nullum, à substitutione Vires habe-
 re incipiat *Leg. Et sperceperit S. final. ff. de Liber. & Post. Marth. de Success. Legal. part. 4. quæst. 8. art. 2. num. 5. Rota decis. 511. num. 18. coram Cerr. & in Bono- nien. Immissiois 11. Januarii 1691. S. In- nibilo, & 9. Maii 1692. coram Hervult.* Secus autem esset, si Pia Causa esset sub-
 stituta, in longissimum tempus remotum,
 nec

nec Casus evenerit, tunc enim Privilegium non intrat *Roman. conf. 206. in fine, Adden. ad Buratt. decis. 471. num. 17. Rota in Cammerinen. Immissiois 21. Martii 1703. S. final. coram Pio.*

Nec urget, quod cum fuerit reservatum Juspatronatus tam activè, quàm passivè favore descendendum, sequitur causam finalem dispositionis fuisse interesse Confratruorum, quia cum Titius voluerit erigi dictam Commendam cum expresso onere celebrandi Sacrum, assequimur, Causam finalem dispositionis fuisse Pietatem erga Deum, & motivum suffragandi Animæ suæ, & omnium suorum Defunctorum, quod apertissimè ostendit dispositionem esse Piam *cap. Requisisti de Testament. Ancaran. in cap. Offic. num. 16. eodem tit. Rota in decis. 150. n. 27. part. 12. Recent.*

18 Septimò. Si quis in Testamento, aut schedula peracta sine Testibus, & solemnitatibus relinqueret aliqua ejus Bona Confraternitati Laicorum pro augmento dotis, quæritur, an dictum Testamentum esset validum, itaut vigore illius Confraternitas succedere possit, & obtinere prædicta Bona.

In hoc distinguendum est, aut Confraternitas Laicorum est simplex, itaut non habeat redditus destinatos ad usus Pios, nec illud augmentum dotis datur propter usus Pios, in hoc Casu dictum Testamentum sine solemnitatibus peractum est nullum, quia dicta Confraternitas dici non potest Causa Pia. *Martb. conf. 62. nu. 6. lib. 1. Rota decis. 564. num. 6. par. 1. divers.* Aut habet redditus destinatos ad usus Pios, & dictum augmentum dotis relictum est propter usus Pios, & in hoc Casu præfatum Testamentum est validum, quia de dicta Confraternitate judicatur sicut de Pia Causa *Castrens. conf. 167. num. 2. lib. 2. Mantio. de Conject. ultim. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 6. numer. 5. Rota decis. 22. num. 8. & seqq. par. 4. tom. 2. recent.*

Octavò. Defuncto Titio absque solemnitate Testamento fuit reperta inter ejus scripturas schedula ab ipso scripta, & subscripta sine Testibus, in qua relinquebat Ecclesiæ A. ejus Bona, ut ex illis dotarentur tot Beneficia. Quæritur, an prædicta Ecclesia A. vigore hujusmodi schedulæ obtinere possit præfata Bona.

Respondendum censeo affirmativè, quia sola schedula scripta, vel subscripta per Testatorem sine Testibus sufficit ad Testamentum validum, & perfectum favore Ecclesiæ, vel Piæ Causæ, dummodò sit scriptura recognita, perfecta, & determinata, & non potius præparatio, seu minuta; præparatio enim ad testandum, quæ non fuit reducta ad Actum remanet inutilis, etiam quoad relictæ ad Pias Causas, *Abb. conf. 32. num. 2. par. 2. Card. de Luca de Testam. disc. 14. per tot. Buratt. dec. 475. Cavaler. decis. 453. & decis. 74. part. 2. diversor. & in recent. decis. 289. part. 10. & decis. 150. num. 9. & seqq. part. 12. & decis. 250. num. 1. coram Priol.*

Quod autem schedula contineat solam præparationem, non autem perfectam voluntatem deducitur. Primò si in schedula, aut notula dicatur *Volo, Decerno*, relinquere pro dote Ecclesiæ, tunc enim schedula non dicitur continere perfectam voluntatem Testatoris, sed præparationem, & velleitatem relinquendi; verbum enim *Volo, Decerno*, junctum verbo infinitivi temporis designat dispositionem actûs in futurum faciendi *Gloss. in L. Servi electionem, verb. Possumus ff. de leg. prima, Carol. Anton. de Luca ad Gratian. discept. 550. num. 2. Rota decis. 16. num. 18. par. 13. recent. & dicitur voluntas in fieri, quæ non in facto deducta non potest appellari Testamentum, nec sustineri etiam favore Piæ Causæ *Rota decis. 92. num. 7. par. 13. recent.**

Secundò. Deducitur, quando schedula non fuit subscripta à Testatore, *Rota. decis. 210. num. 2. coram Priol.*

22 An autem hujusmodi præparatio deducatur, si schedula Testamentaria careat die, mense, anno, loco, institutione, hæredis? *Card. de Luca de Testam. disc. 11. num. 14. & disc. 15. num. 4.* censet schedulam testamentariam carentem anno, die, mense &c. esse imperfectam; & ex hoc argui præparationem, immo etiam si per confessarium post mortem Testatoris, apud Notarium esset exhibita cum assertionibus, quòd sibi à Defuncto tradita sit custodienda, ut executioni tamquam Testamentum demandaretur, quam sententiam sequi videtur *Rota decis. 16. num. 2. par. 13. recent.*

Contrarium tamen verius de Jure censeo, quoniam omissio diei, mensis, anni, stipu-

stipulationis, & publicationis Testamenti non viciat, nec arguit præparationem, seu imperfectionem voluntatis, cum in hujusmodi Testamento ad favorem Piæ

24 Causæ sufficiat, ut de ea constet per Testatoris subscriptionem, *Rota decis. 108. num. 13. par. 7. recent. & decis. 553. n. 3. coram Buratt. & in dicta decis. in Compensa Immiffionis 24. Januarii 1767. coram R. P. D. Scotto, de qua numer. 38.* Eoque magis quando adest attestatio confessarii asserentis eam esse perfectam voluntatem Testatoris, ut in Casu, *Card. de Luca ubi supra.* Confessario enim Testatoris multum deferretur in materia Testamentorum,

25 ita ut adhibenda sit fides Legatorum Piorum solo ejus dicto, præsertim si dictum Confessoris sit adminiculis suffultum *Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 28. §. 2. num. 34. Rota decis. 22. num. 12. coram Ansaldo. & decis. 525. num. 8. par. 14. recent.*

Nec adversatur *Rota dicta decis. 16.* quia hujusmodi decisio dicit schedulam Testamenti carentem die, mense, anno &c. esse imperfectam respectu scripturæ, non verò respectu voluntatis ibi: *Qua sunt ex requisitis necessariis ad fidem scripturæ illorumque omiffio indicat illius imperfectionem: Ut notat etiam Carolus Antonius de Luca ad Gratian. discept. 550. num. 3.*

Si autem Testator verbis aptis ad testandum voluntatem suam declarans in instituendo in schedula hæredem Ecclesiam

26 A. de omnibus suis Bonis, ut de illis dotarentur, seu erigerentur in ipsa tot Beneficia, jubeat vocari Notarium, qui antequam superveniret, ipse decessit, an dicta schedula sit perfecta. Dico esse perfectam, & continere perfectam voluntatem Testatoris, dum Notarius censetur adhibitus ad majorem cautelam, & non pro substantia actûs juxta *Onded. conf. 77. lib. 1. & alios, quos refert Carolus Antonius de Luca ad Grat. discept. 550. num. 9. S. Testator.*

Nonò. Titius, Cajus, & Sempronius Fratres consilium inierunt inter se construendi, & dotandi Seminarium pro educandis Adolescentulis cum reservatione,

27 Juris illos nominandi favore descendenti, & propinquorum, ac proinde Titius fiduciarius hæres nuncupatus fuit à Cajo, & Sempronio exequendæ erectionis

dicti Seminarii causâ. Sublatis verò ab humanis utrisque Fratribus, jam dictus Titius ultimum suæ voluntatis elogium, quo Seminarium erigendum suum scripserat ex asse hæredem, irritum fecit, omniaque exinde sua Bona, ejusque fratrum, dono dedit Præsbyteris Congregationis Missionis; quæritur proinde, An Titius in Instrumento Donationis potuerit donare PP. Missionis Bona proventitia ab hæreditatibus Caji, & Sempronii ejus Fratrum præmortuorum.

Respondendum censo negativè, quoniam cum Cajus, & Sempronius reliquerint eorum Bona Titio non liberè, seu ad liberam ejus dispositionem, sed determinatè, ut ex eis erigeretur, seu dotaretur Seminarium non poterat idem Titius ea in aliud opus erogare, & concedere PP. Missionis, dum inconueniens est Defunctorum voluntates ad unguem non servari, nec adimpleri, *L. in Conditionibus 19. ff. de condit. & demonstrat. Rub. de Testam. cap. 86. num. 55. Mantio. de Conject. lib. 3. titul. 3. num. 9. Rota decis. 627. num. 10. part. 2. Recent.* Et ita resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in *Amerina Erectionis Seminarii 12. Novembris 1712.*

Quæri hic potest an idem Titius in Instrumento Donationis potuerit donare

28 PP. Missionis Bona propria.

Studens in hac quæstione apud R. P. D. Petram S. Congregationis Concilii Secretarium in una *Amerina Seminarii ventilata* in eadem Sacra Congregatione, negativè respondendum sentiebam ex duplici fundamento. Primò licet enim, quoad profanas Causas Testamentum pro toto vitæ Testatoris tempore semper maneat in statu revocabilitatis, tam explicitè per expressam abolitionem, quàm implicitè, & virtualiter per dispositionem posteriorem *Text. in cap. ultima Voluntas 13. quæst. 2. Jovius de Solemnit. in Contract. Minor. Gloss. 11. §. 7. num. 34. Marth. de Success. Legal. par. 1. quæst. 27. art. 3. num. 56. & part. 5. quæst. 4. art. 2. num. 1.* Itaut nec etiam per Juramentum reddi possit irrevocabile, & ex Juris providentia irrita fiat jurata promissio non revocandi Testamentum, *Gloss. in cap. ultima Voluntas 15. quæst. 2. Alex. conf. 18. lib. 2. Marth. de*

Suc-

Success. Legal. par. 4. quest. 4. art. 1. num. 17.
& art. 5. num. 5.

30 Tamen quoad Causas Pias, seu quoad relicta pro dote favore Causæ Piz non potest Testator revocare Testamentum, ideòque Titius cum reliquerit in Testamento propria Bona pro dote Seminarii non poterat illud revocare, & dicta ejus Bona donare præfatis PP. Missionariis, ut expressè docet, *Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 5. art. 3. num. 45. ibi: Et Liga hoc dictum digito, quia serviet tibi ad plura, cum isti Testatores de facili vivendo revocant eorum primam voluntatem, quia circa prædicta non possunt, quem sequitur Ventrigh. in prax. par. 2. annot. 17. §. 1. num. 32. Faber in Cod. lib. 4. tit. 24. defn. 36. num. 8. ibi: Nec voluntatis secunda ratio habenda videbatur, quæ anteriorem factam in Piam Causam revocare nullo modo poterat tametsi per speciem ultima voluntatis.*

Secundò, quia mutua inter Fratres præcessit conventio communiter, & æqualiter conferendi omnia singulorum Bona in erectionem Seminarii, & Cajus, & Sempronius Fratres Bona propria in eam Causam reliquerunt inuitu similis dispositionis ab eodem Titio faciendæ etiam de Bonis propriis, qui certè si id suspicari potuissent, aliter disposuissent, neque fidem Fratri Testamentum revocaturò præbuisissent. *Peregrin. conf. 69. lib. 1. Tirraquell. de Primog. quest. 8. num. 7. Castill. controv. Jur. lib. 2. cap. 18. num. 23. vers.*

31 *Secundò quia, nec reciprocis hisce conventionibus uni ex pacifcentibus contradicere fas est L. Si Pat. Puellæ Cod. de in offic.*

32 *Testam. Et quamvis donatio Causæ Mortis revocationi suapte naturâ obnoxia sit, revocari non potest, quando vicissim à duobus facta est, nam deceptioni locus esse non debet, atque alterius interest, ne ea dispositio mutetur Castrens. conf. 164. column. 6. lib. 2. Dec. conf. 468. column. 3. Bald. in L. Pro hereditariis ad fin. Cod. de hered. act. ibi: Revocare potest &c. quando istud judicium est illius solius, secus si cum eo concurrat alius disponens, cujus interest non revocari.*

33 *Sed re materiùs perpensâ sententiam mutavi, & posse Titium in Instrumento Donationis propria Bona PP. Missionis*

donare dicebam, quoniam facto meliùs inspecto agnovi nullam probationem dari mutuæ, & correspectivæ conventionis inter omnes tres Fratres, cujus vigore, adempta Titio remanserit facultas aliter de Bonis propriis disponendi, & etiam si de illa constaret, adhuc tamen Titius potuit mutare, & revocare dispositionem de propriis Bonis in Testamento factam, nam in hypothesi etiam mutui Testamenti in eadem scriptura facti à duobus, potest tamen alter etiam sine alterius consensu, immo etiam altero invito Testamentum proprium revocare, ut concordantibus relatis firmat *Torr. de pact. futur. Success. lib. 1. cap. 12. num. 2. & cap. 13. num. 25. Marth. de Success. Legal. part. 4. quest. 25. art. 2. num. 8. Gratian. discept. for. cap. 908. num. 9. Peregrin. decis. Patawin. 50. num. 7. Rota decis. 298. num. 2. & seqq. coram Dunoz. Sen. Ea nimirum ratione, quia voluntas hominis in Testamento explicata semper subest revocabilitati usque ad ultimum vitæ spiritum, nec quocumque pacto induci potest oppositum, ut ex suprascripto *Text. in cap. ultima Voluntas 13. quest. 2. ibique Gloss. & alii supracitati in §. Studens.**

Atque hinc solet à Doctoribus adnotari differentia, utrum inter duos fiat promissio mutua de succedendo ex Causa Donationis inter vivos, An verò fiat simplex promissio per pactum de successione reciproca? Primo enim casu ajunt valere promissionem, quia non est pactum futuræ successionis, sed obligatio descendens ex contractu de præfenti inter vivos celebrato, licet effectum post mortem sortituro, ideòque valet, ac tenet irrevocabiliter. Secundo autem casu promissionem non valere firmant, nec assumere irrevocabilitatem, quia libera usque ad mortem voluntas hominis esse debet, & circa factionem, & circa revocationem Testamenti, ut bene explicat *Gayll. lib. 2. observ. 126. Facchin. contr. Jur. lib. 5. cap. 86. circa med. Quare cum non intercesserit inter suprascriptos Fratres promissio de mutua dispositione ad favorem Seminarii obligatoria de præfenti per viam contractus Donationis inter vivos, sed solum mutua fuerit inter ipsos intelligentia de ordinanda*

nanda per Testamentum successione ad favorem dicti Seminarii, consequens est, quòd ea intentio, sive consensus ille, utpote obsecundans naturam ultimæ voluntatis, semper potuerit revocari ab uno independentè à consensu alterius, quòdque ex prædicto consensu nullum Ius fuerit acquisitum paciscentibus, ut egregiè explicat *Marth. de Success. Legal. par. 4. quest. 25. art. 3. num. 6. & seqq. Gratian. discept. Forens. cap. 909. num. 10. & sequent. Rota decis. 298. num. 3. & seq. coram Duno. Sen.* Et ita resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in *Americina Seminarii 17. Junii 1713.*

36 Examinando autem Doctrinam Lambertini ubi supra num. 30. Nempe an Testator possit revocare Testamentum, quoad Causas Pias, seu quoad relicta pro dote favore Causæ Piæ? Magnam inveni in hoc Doctorum dissentionem.

Aliqui enim scilicet idem Lambertini. dicto lib. 1. par. 1. quest. 5. art. 8. num. 45. Faber in Cod. dicto lib. 4. tit. 23. defn. 36. num. 8. Superius relat. num. 30. Ventrigl. in prax. dicta par. 2. Annot. 17. S. 1. num. 32. Genuens. practicab. Eccles. quest. 336. per tot. negativam sequuntur sententiam.

Alii nempe *Castrens. conf. 327. num. 1. lib. 1. Alex. and. conf. 131. numer. 3. lib. 7. Mantio. de Conjectur. lib. 6. tit. 3. num. 50. & sequent. Gratian. discept. 605. num. 12. Card. de Luca de Legat. disc. 54. num. 3.* affirmativam tenent opinionem.

Alii verò distinguunt, aut non est sequuta traditio rei legatæ, & relicta favore Causæ Piæ, & tunc affirmant Legatum esse revocabile, & testatorem posse illud revocare; si verò secuta est traditio, & Legatum executum est in Vita Testatoris, aliqui dicunt esse irrevocabile, quia transit in donationem inter vivos irrevocabilem, ita *Bartol. in Leg. Legatum ff. de Legat. 2. Paris. conf. 61. numer. 37. tom. 2. Gratian. discept. 910. n. 6.*

Alii verò sentiunt esse revocabile, quia Legatum sequentia traditione assumit sibi naturam donationis Causæ mortis, quæ est revocabilis; & ambulatoria *Leg. Qui Mortis Causa ff. de Donat. Caus. Mort. Bald. in Leg. 1. num. 8. versic. Unum scias, Cod. Si quis om. Cau. Test. Card. de Donat. disc. 16. num. 9.*

Surdus conf. 14. num. 5. asserit, quòd quando traditio rei Legatæ sit facta sub commemoratione Legati, tam facti in Testamento, vel Codicillis, tunc non transeat in donationem inter vivos, quando verò sit facta nullâ habitâ Legati relatione, tunc Legatum alteratur, & transfertur in donationem inter vivos, & non potest revocari.

Ego autem conciliando utramque Doctorum sententiam distinguo, aut Ecclesia est constructa, vel necessariò construenda à Testatore, & tunc Legatum pro dote Ecclesiæ constructæ, aut construendæ, non potest per Testatorem revocari, quia in hoc casu non debetur Ecclesiæ dos ex Testamento, sed ex *Canone Nemo de Consecr. distinct. prima*, itaut vigore hujus Canonis testator cogi possit ad dotandam Ecclesiam constructam, vel ab ipso necessariò construendam juxta *Lambert. de Iurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 5. art. 18. num. 3. Fagnan. in cap. Quoniam de Iurepatr. num. 34. & alios communiter*; sicuti Legatum relictum pro dote filia nuptæ, aut nubendæ simpliciter, & absolute revocari non potest à Patre Testatore, quia illi dos non debetur ex Testamento, sed ex *L. final. Cod. de dot. promiss.* & in hoc sensu procedit sententia, Lambertini, & aliorum, qui eum sequuntur: Aut Ecclesia non est constructa, nec necessariò construenda à Testatore, sed solum iste disponat in Testamento construere Ecclesiam, & relinquat pro ejus dote aliqua Bona, & tunc Legatum pro dote est per ipsum revocabile, sicuti per ipsum revocabilis est eadem constructio Ecclesiæ; & in hoc sensu vera est sententia aliorum asserentium, quòd Testamentum, quoad Legatum pro dote favore Causæ Piæ possit per Testatorem revocari.

In casu verò præsentis, cum Seminarium non fuerit constructum, nec necessariò construendum à Titio, poterat proinde iste revocare Testamentum, quoad Legatum pro dote favore ejusdem Seminarii, & propria Bona PP. Missionis donare ex supra firmatis.

R. P. D.

SCOTTO
Compsana Immissionis.

Luna 24. Januarii 1707.

Sub erroneo supposito, quòd Leonardus Picciutolo de anno 1703. ab intestato decessisset, Cajetanus Stephanello, & Donatus Picciutolo ex Jure sibi cesso à proximioribus in gradu, possessionem omnium Bonorum hæreditariorum, in vim præambuli Curia Laicalis Compsana, de facto, & nemine citato, occuparunt; At volitante fama, & in dies jam excrecente, quòd dictus Leonardus Testamentum exarasset, hærede relicta Vener. Capella B. Mariæ de Caggia, expeditis idcirco per Confratres dictæ Capellæ litteris Monitorialibus ad habendas opportunas revelationes, in lucem tandem prodiit schedula Testamentaria de mandato dicti Leonardi per Notarium Carminem Beneventum exarata, & inter ejus scripturas custodita, solemnè licet stipulatione deficiens, ex quo tunc copia Judicis ad contractus à Constitutione Regni exquisita haberi non valuerit, & comprobata ulterius per revelationes factas à pluribus Testibus, citata deinde parte, repetitis, deliberata voluntate Testatoris, ejusque perseverantiâ usque ad obitum instituendi dictam Capellam, in præcitata schedula hæredem scriptam, lis formiter super Immissione ad Bona hæreditaria contestata fuit coram Vicario Compsano, cui licet placuerit contrariam dictæ Capellæ sententiam proferre, delata tamen appellationis Causâ ad R.P.D. meum Aldrovandum, tunc in Tribunali A. C. sedentem, nunc verò meritissimè in nostro Auditorio cooptatum, prodiit sententia revocatoria alterius de partibus, concedens dictæ Capellæ Immissionem, quam pariter in gradu ulterioris Instantiæ coram Me devolutæ hodie Domini sub suo congruo dubio requisiti, *dandam esse* responderunt.

Cum enim dictus Leonardus hæredem

Pars I.

instituerit dictam Cappellam, non poterat eidem denegari Immissio super bonis hæreditariis juxta censuram *Text. in leg. fin. Cod. de edict. D. Adrian. tollen.* & quidem ad exclusionem dd. Cajetani, & Donati venientium ab intestato, quia Causa Testati facit cessare Causam intestati ad *Text. in l. Quamdiù ff. de Acquir. hered. l. Antequam Cod. commun. de Success. Rota decis. 98. & decis. 123. utrobique num. 1. coram Emerix Jun.*

Non obstante, quod schedula Testamentaria sit destituta omnibus solemnitatibus, cum deficiant dies, rogatus Notarii, ac Testes, quia cum versetur in dispositione favore Piæ Causæ, solemnitates Juris non sunt necessariae, sed satis est, quod constet quomodocumque de perfecta, & determinata voluntate disponentis ad *Text. in cap. Relatum de Testamentis, Rota decis. 289. num. 1. & 2. part. 10. recent. in Viterbien. Legati 25. Junii 1703. S. Sed cum præsens, & S. Neque antedicta coram R. P. D. meo Caffarello, & in Placentina Legati Pii 14. Decembris 1705. S. Fortius, & 28. Junii 1706. S. Agitur enim coram R. P. D. meo Lancetta.*

Determinata autem, & perfecta voluntas dicti Leonardi resultat non solum ex tenore ejusdem Schedulæ, quæ continet Legata, & Institutionem hæredis per verba dispositiva, & de præsentis, *Gratian. discept. Forensi. cap. 895. num. 22. Rota coram Priol. decis. 433. num. 1.* sed fortius ex depositione ejusdem Notarii, & duorum Testium, qui fuerunt præsentis, quando dictus Leonardus hæredem suam nuncupavit, ac instituit dictam Ven. Cappellam B. Mariæ, injungendo Notario, ut hanc suam voluntatem in scriptis redigeret, quæ sola depositio etiam de per se superabundat ad validitatem Testamenti ad Pias Causas, pro quo substinendo duo Testes sufficiunt, cum non requirantur solemnitates Juris positivi, sed sola probatio naturalis, ut tradunt *Barthol. in leg. 1. num. 26. Cod. de Sacrosanct. Eccl. Fagnan. in cap. Relatum num. 3. de Testam. Rota decis. 276. num. fin. coram Cerr. decis. 216. num. 10. coram sa: me: Alex. VIII. & in dict. Viterb. Legati S. hujus Testamentaria coram R. P. D. meo Caffarello.*

Rursus idem Testator coram pluribus

G

Testi-

Testibus hanc suam voluntatem aperuit, palam asserens, se condidisse Testamentum, & in eo hæredem instituisse dictam Ven. Cappellam B. Mariæ, & occasione Furti mobilium Domus propriæ publicè in Ecclesia B. Mariæ Virginis exclamabat: *vi havete fatto rubbare le vostre robbe, che ve le havevo lasciate in Testamento, che però queste, che sono restate, sono, e saranno le vostre*, ut deponunt plures alii Testes dati in Summario Cappellæ à num. 10. ad 14. ex quibus iteratis declarationibus elicitur constans, ac completa determinatio ejusdem Leonardi instituendi dict. Cappellam, *Rota decis. 581. num. 4. coram Seraph. decis. 119. num. 11. post Mel. ad Castil. & decis. 108. num. 1. & seqq. par. 7. & dec. 136. num. 6. & seqq. par. 9. tom. 1. recent.* etiamsi dicti Testes non sint omninò conformes in formalitate verborum, quæ Testator protulit, quia cum sint conformes in substantia sapiùs iteratæ declarationis, quòd instituerat hæredem dictam Cappellam, accidentalis variatio in verbis illis fidem non adimit, *Rota in Beneventana Testamenti 28. Aprilis 1704. S. Quantum verò, coram Reverendissimo D. meo Decano, & in Sabinen. Testamenti 23. Junii 1704. S. Minus relevat, coram Me.*

Et hinc Marte suo corruerat objectum, quòd omnes dicti actus, ac depositiones Testium præferant tantum voluntatem præparatoriam ad testandum, non autem perfectam dispositionem, tanquam nunquam ad actum redactam per stipulationem Notarii, quam ipsimet Testes asserunt Testatorem habuisse semper in mente; etenim licet Testator requisitus pro stipulatione, quam in actu disponendi explere non potuit, ex defectu Judicis ad contractus, responderet, quòd occasione adeundi Terram Calitri, illam curasset, non exinde tamen argui potest imperfectio voluntatis, quia cum tam ex schedula, quam ex nominatione hæredis coram Testibus, quam demum ex reiteratis declarationibus ejusdem Testatoris super jam secuta dispositione, & institutione Ven. Cappellæ, habeatur determinata, ac perfecta voluntas, stipulatio censetur ab eodem volita ad majorem probationem, non autem pro substantia actus *Gratian. discip. For. cap. 895. num. 23. & seqq. Rota dec. 581. per totam*

coram Seraph. decis. 108. num. 24. part. 7. recent. & in dicta Placentina Legati Pii 14. Decemb. 1705. S. Verba autem, & 28. Junii 1706. S. Atque hinc, coram R. P. D. meo Lancetta.

Minusque imperfectio voluntatis defu-
43mi potest, ex quo Notarius Beneventus, qui schedulam Testamentariam exaraverat cum Institutione dictæ Ven. Cappellæ, nihilominus concessit tanquam Judex mandatum de Immittendo favore venientium ab Intestato, & ulterius in sua depositione asserat, quòd post exaratam schedulam, Testator illi dixerit: *che haveva da aggiungere, e levare molte cose*, nam quòd dictus Notarius concessit tanquam Judex mandatum de Immittendo venientibus ab intestato, nihil concludit, cum vel potuerit erroneè credere, quòd Testamentum sine stipulatione non esset perfectum, quæ Credulitas erronea Notarii non præjudicat veritati, vel cum nullo comparuerit, qui Testamentum allegaret, & ex actis coram eo factis resularet Leonardum ab intestato decessisse, mandatum concedere potuit juxta petita, & relativè ad probationes in actis factas, ut non dissimili objecto respondit *Rota in Viterbien. Legati 25. Junii 1703. S. Nullius ponderis, coram R. P. D. meo Cassarello.*

Quo verò ad depositionem ejusdem Notarii super eo quod Testator dixerit multa adesse addenda, & mutanda, Domini animadvertent, quod cum dispositio contenta in schedula esset omninò perfecta, voluntas addendi, & minuendi importat simplicem, & nudam velleitatem, quæ nihil ponit in esse, ubi non fuit ad actum perducta, *Gratian. discip. 895. num. 28. & seqq. Rota decis. 108. num. 15. part. 7. & in dicta Placentina Legati Pii S. Nec obstat, & in illius confirmatoria S. Quatenus verò, coram R. P. D. meo Lancetta.* Maximè quia idem Notarius ex ore Testatoris subdit mutationem cadere non debere super Institutione Cappellæ, ibi: *senza però mutare, e levare l'eredità alla detta Cappella*: unde cum depositio Testis non possit scindi, sed simul, & prout jacet, accipi, objectum potiùs retorquebatur, quia in mente Testatoris firma semper remansit institutio Cappellæ, prout esset

esset etiam in dubio præsumendum, quia mutatio nunquam præsumitur in his, quæ respiciunt Animam, seu Causam Piam, ut prosequitur, *Rota in Placentina Legati S. Nec obstat, & in confirmatoria S. Quatenus coram R. P. D. mco Lancetta.*

Nec demum urget, quod Testes per Cappellam induci ad probandam dispositionem Leonardi, fuerint examinati sine Interrogatoriis, quamvis pars super hoc præcisè protestata fuisset, nam cum post factam protestationem, elapsis licet pluribus mensibus, Interrogatoria non fuerint in actis exhibita, Testes potuerunt citra nullitatis vitium examinari super articulis, cum sibi imputare debeat pars, si congruo tempore expectata, Interrogatoria dare non curavit *Ridolph. in prax. part. 1. cap. 11. num. 111. Gregor. decis. 351. numer. 47. ibique Adden. litt. E. Adden. ad Buratt. decis. 188. num. 7. Rota coram Buratt. decis. 283. num. 7.* fortius, quia ferè omnes dicti Testes fuerunt examinati parte præsentate, quæ ideò debebat protestari de nullitate, vel dare Interrogatoria, quod cum non fecerit, sublata remanet quælibet nullitas, quemadmodum in fortioribus terminis præsentia Partis supplet citationis defectum, *Rota coram Manzaned. decis. 55. num. 7. decis. 1140. num. 4. coram Emerix Jun. & in Beneventana Jurisdictionis 4. Julii 1696. S. fin. coram Eminentissimo Domino de la Tremoille.*

Et sine difficultate, quia duo ex eisdem Vestibus, videlicet Notarius Benevento, & Joan: Baptista Scocca induci fuerunt etiam per Reos conventos, & ratificarunt in omnibus depositionem præcedenter factam favore Cappellæ, unde quoad illos non potest Pars de nullitate examinis, aut eorum dicta impugnare, cum Testes contra inducentem plenissimam probationem constituent *Rota coram Priol. dec. 3. num. 6. & decis. 168. num. 4. & decis. 113. num. 5. coram Emerix Junior.*

ARGUMENTUM.

Ex ditatione non acquiritur Juspatronatus, seu Jus Alimentorum.

SUMMARIUM.

- 1 Juspatronatus non acquiritur ex ditatione.
- 2 Patronus dicitur ille, qui deducit Ecclesiam de non esse ad esse.
- 3 Ditans Ecclesiam non dicitur Patronus, sed Benefactor.
- 4 Odiosum est Ecclesia plures habere Patronos.
- 5 Episcopus non potest subicere Juspatronatus Ecclesiam ab initio de Jure liberam.
- 6 Rector tenetur readificare Ecclesiam ex redditibus Ecclesie, deductis oneribus.

CASUS IX.

Titius sufficienter dotavit Ecclesiam à se fundatam, Cajus verò de consensu Titii, conferendo eidem Ecclesie alia Bona, illam ditavit, quæritur, an Cajus ratione ditationis acquisiverit Juspatronatus?

Et videtur, quod acquisiverit Juspatronatus, quia *Textus in cap. Filiis 16. quest. 7.* de quo in Canone sequenti concedit Juspatronatus ei, qui *construxit, vel ditavit Ecclesiam.*

Sed tamen contrarium verius est de Jure, quia ex quacumque ditatione, aut augmento fructuum, aut dotis Ecclesie, si Ecclesia sit sufficienter dotata, aut dotis ejus non sit in totum perempta, non acquiritur Juspatronatus, juxta *Bero. conf. 4. num. 26. lib. 1. Lambertin. de Jurepatr. part. 1. lib. 1. quest. 6. art. 2. num. 7. vers. Sed tu considera, Lotter. de re Benef. lib. 2. quest. 8. num. 31. Rota in Lunen. Sarzanen. 5. Julii 1599. coram Card. Millino.*

Ratio autem hujus est, quia *Textus in dicto cap. Quicumque junctim ibi Gloss. in verb. Aliquid* concedit Juspatronatus, & Jus Alimentorum sufficienter dotantibus Ecclesiam; de eis verò, qui supra sufficientiam conferunt, seu de ditantibus, ni-